

Souhrnná zpráva o vzdělávání dospělých

Tato úplně první *Souhrnná zpráva o vzdělávání dospělých* vychází ze 154 národních zpráv, které vypracovaly členské státy organizace UNESCO na základě stávající situace vzdělávání dospělých v jejich zemích, a s použitím pěti regionálních souhrnných zpráv a pomocné literatury. Jejím účelem je poskytnout přehled o tom, jaké jsou současné trendy ve vzdělávání dospělých, a zaměřit se na klíčové úkoly v této oblasti. Záměrem vypracování této zprávy je také její další použití jako referenčního dokumentu, jako nástroj k prosazování i jako podklad pro konferenci CONFINTEA IV.

Zpráva je rozdělena do šesti kapitol podle klíčových témat. První kapitola zkoumá, jakým způsobem je nahlíženo na vzdělávání dospělých v mezinárodním vzdělávacím a rozvojovém programu. Poukazuje na potřebu ukotvit vzdělávání dospělých v rámci celoživotního učení. Druhá kapitola představuje vývoj v pravidlech a řízení, třetí kapitola popisuje poskytování vzdělávání dospělých a nabízí typologii k porozumění řady způsobů poskytování v tomto sektoru. Čtvrtá kapitola shrnuje způsoby participace a přístup dospělých ke vzdělávání, pátá kapitola se zabývá kvalitou ve vzdělávání dospělých. Šestá kapitola odhaduje současný stav ve financování vzdělávání dospělých. Závěrečná část shrnuje trendy a úkoly.

Kapitola 1

Důvody ke vzdělávání dospělých

1.1 Vzdělávání dospělých v globálním vzdělávání a program vývoje

Dosahování cílů, které stanovila EFA (Education for All), probíhá nerovnoměrně a to ponejvíce u všeobecného základního vzdělávání (Universal primary education, UPE) a ve snahách snížit nerovnost mezi pohlavími. Neuspokojivý vývoj lze zaznamenat i při pohledu na závazky EFA, které přímo souvisejí se vzděláváním dospělých – jmenovitě: zajištění, že potřebám vzdělání všech mladých lidí a dospělých je spravedlivě vyhověno, a snížení ngramotnosti dospělých o 50 procent do roku 2015. Přestože se všichni participující shodli na programu EFA, pomalý a nerovnoměrný proces ukazuje, že některé cíle získaly vyšší prioritu než jiné, přitom všechny úkoly jsou propojené a je potřeba k jejich řešení přistupovat současně. Pokračující převaha UPE, ať už jde o míru zapsaných v programu EFA nebo počty absolventů v programu Rozvojových cílů tisíciletí (Millennium Development Goals, MDG), podtrhuje nejen opomíjení gramotnosti mladých lidí a dospělých, ale také záměry v oblasti celoživotního učení, které jsou pro celkový úspěch zásadní. Toto přehlížení dokazuje i skutečnost, že téma vzdělávání dospělých na seznamu Rozvojových cílů tisíciletí chybí, zvláště když k jejich dosažení je zapotřebí, aby se dospělí učili novým poznatkům a dovednostem, aby vstřebávali nové informace a objevovali nové hodnoty. Pravda je taková, že zlepšení přístupu vzdělání dospělým a zvýšení jeho kvality může urychlit celý proces při plnění všech osmi Rozvojových cílů tisíciletí.

1.2. Vzdělávání dospělých z pohledu celoživotního učení

Stručná historie vzdělávání dospělých a související struktury a koncepty jsou pevně stanoveny. Srovnáváme dva úhly pohledu: vzdělávání dospělých jako lidské právo a způsob, jak přetvářet jednotlivce, skupiny a společnosti, a vzdělávání dospělých jako prostředek ekonomického růstu. Přestože ten druhý zmiňovaný v současné chvíli dominuje, oba dva principy – posilující a nástrojový – jsou v naší společnosti zapotřebí. Oblast vzdělávání dospělých a celoživotního učení je založena na směsi přístupů, pravidel a postupů. Repozice vzdělávání dospělých v rámci celoživotního učení vyžaduje, abychom společně sdíleli filozofii, přínos a účely vzdělávání dospělých. Takovou filozofii popisuje Amartya Sen ve svém přístupu založeném na schopnostech (capability approach), který jako zastřešující úkol bere v úvahu spíše rozšiřovat lidské schopnosti, než jen roztáčet kola ekonomického vývoje. Tento pohled mívá dál, za hranice ekonomiky – tvrdí, že je důležité, aby se lidé naučili sociální interakci a byli schopni se účastnit politicky.

1.3 Potřeba posílit vzdělávání dospělých

CONFINTEA V opětovně potvrdila, že dospělým náleží právo na základní vzdělání a dovednosti, a že je velmi důležitá spolupráce mezi státem, občanskou společností a privátním sektorem, aby se mohlo vzdělávání dospělých rozvíjet. Národní zprávy od roku 1997 bohužel ukazují, že jednotlivé národní sociální a vzdělávací programy nepovažují vzdělávání dospělých za svou prioritu, což stojí v rozporu s Hamburskou deklarací. Některá tato témata byla zdůrazněna v pololetní zprávě CONFINTEA V. Nedostatek sdíleného pochopení pro vzdělávání dospělých vede k rozdělené debatě. Sever se soustředí na celoživotní učení, jich se zaměřuje na základní vzdělávání. Přínos vzdělávání dospělých tak zůstává nepochopený a neuznaný.

Kapitola 2

Strategické prostředí a řízení systému vzdělávání dospělých

2.1 Vývoj strategie ve vzdělávání dospělých

Ze 154 zemí, které vypracovaly národní zprávy pro konferenci CONFITEA VI, jich 126 (tedy 82 %) uvedlo, že vzdělávání dospělých je zahrnuto, ať už přímo nebo nepřímo, v jejich vládních politikách. Existují zde regionální rozdíly: v evropském regionu se tato skutečnost týká 92 % zemí, v arabském 68 %. Termín politika má ovšem v různých zemích různé výklady. Začíná u národní ústavy, pokračuje přes výkonná nařízení a právní ustanovení a končí u střednědobých rozvojových záměrů a desetiletých vzdělávacích plánů. Pouze 56 zemí (36 %) uvedlo, že od roku 1997 představilo specifickou strategii vzdělávání dospělých. Polovina těchto zemí (27) je z evropského regionu, jedna třetina (19) ze subsaharské Afriky. Očekávala se vysoká míra zemí se specifickou strategií pro vzdělávání dospělých od roku 2000, kdy se na Evropském summitu v Lisabonu ustanovilo, že celoživotní učení je klíčové pro to, aby se z Evropy stal silný konkurenční region pro zbytek světa. Osm afrických zemí, které uvádějí specifickou strategii pro vzdělávání dospělých, se ale ve skutečnosti zaměřují na zvyšování gramotnosti. Globální analýza ukazuje na pět strategických cílů:

- vymezení rámce, obvykle z pohledu celoživotního učení
- podpora gramotnosti a neformálního vzdělávání
- regulace vzdělávání při zaměstnání nebo vzdělávání dospělých
- vytvoření specializovaných agentur
- opatření pro implementaci specifických programů

Na vytváření postupů ve vzdělávání dospělých mají vliv mnohé související faktory – národní socioekonomický kontext i externí faktory (finanční krize nebo vliv regionálních a mezinárodních organizací).

2.2 Koordinace a regulace vzdělávání dospělých a problémy s nimi spojené

Spoluúčast zainteresovaných stran na řízení vzdělání je klíčový problém. Třemi pilíři ve strukturách vzdělávání dospělých se ukázaly být:

- odbory na ministerstvech vzdělávání (nebo jejich ekvivalenty)
- relativně nezávislé úřady, které mohou, ale nemusejí být pod přímou kontrolou ministerstva
- místní orgány pověřené odpovědností

Většina národních zpráv ukazuje, že řízení vzdělávání dospělých je decentralizované. Přenesení odpovědnosti za vzdělávání dospělých do rukou organizací nezávislých na státu může vést k lepšímu pochopení lokálních potřeb a okolností. Posilující účast dalších zainteresovaných stran na plánování, implementaci a monitoringu postupů ve vzdělávání dospělých tuto skutečnost bohužel neprovázela. Obecně řečeno – řízení vzdělávání dospělých je stále ještě ve svých počátcích. Jen pár zemí má specifický právní rámec, který stanoví záměry a regulační principy pro tuto oblast. Ještě méně zemí vymezilo rámec pro vzdělávání dospělých, který jasně definuje odpovědnost za plánování, financování a poskytování. Tohle všechno vede k rozmělnění pravidel, která sice umožňují zdravou rozmanitost a vytvářejí prostor pro lokální inovace, ale také znesnadňují, aby se přesně identifikovalo, kdo je za co odpovědný. To snižuje viditelnost tohoto odvětví v rámci celého vzdělávání i v celé společnosti.

2.3 Závěr

Klíčovým úkolem je začlenit koncepci vzdělávání dospělých do sjednocené a ucelené politiky celoživotního učení a specifikovat jeho účely a prostor, který mu bude vymezen. Tato koncepce musí zajišťovat plnou návaznost už od samotných základů gramotnosti až po odborná školení, k rozvíjení lidských zdrojů a pokračujícímu vzdělávání odborníků. Veřejná politika se musí vyzbrojit nástroji, aby byla schopna ustanovit zákonné, řídicí a finanční struktury, které pomohou lépe propojit formální, neformální a informální učení dospělých a vytvořit z nich soudržný systém. To předpokládá takový způsob kontroly, který bude převyšovat dosavadní vytváření vzdělávací politiky tím, že bude vyžadovat jednotnější, přístupnější, závažnější a odpovědnější struktury a postupy.

Kapitola 3

Poskytování vzdělávání dospělých

3.1 Široká oblast vzdělávání dospělých

Vezmeme-li v úvahu, že účelů vzdělávání dospělých je opravdu spousta, připadá nám logické, že existuje i široká škála jeho poskytování. *Základní* vzdělávání (hlavně programy zaměřené na gramotnost dospělých) obecně dominuje mezi ostatními typy vzdělávání dospělých. 127 zemí (80 %) dokládá, že toto je jedním z jejich vzdělávacích programů. Profesní vzdělávání a

vzdělávání související se zaměstnáním je poskytováno ve 117 zemích (76 %). Dovednosti potřebné pro život (life-skills) a znalost generačních aktivit jsou signifikantní v mnoha zemích (viz 3.1). Existují však i tady regionální rozdíly. *Základní* vzdělávání hraje zásadní roli v subsaharské Africe (93%), v Arábii (84 %) a také v Latinské Americe a v Karibiku (96 %) – tato skutečnost nepřekvapuje, když víme, že toto jsou oblasti, kde žije většina ze 774 milionů negramotných. Přestože globálně je považováno za důležité najít si a udržet si práci, profesní a zaměstnanecké vzdělávání mají tendenci dominovat v Asii (83 %) a v Evropě (89 %). Vytváření nových pracovních dovedností je ve skutečnosti to, co je bezpodmínečně nutné v současných rychle se měnících nárocích na různé kvalifikace.

Regionálně se liší i to, kdo poskytuje vzdělávací programy dospělým. Zatímco ve většině světa je to primárně stát, ostatní zainteresované strany se přidružují ke konkrétním formám vzdělávání dospělých v jednotlivých regionech. Celkově vzato, základní programy dovedností a gramotnosti pro dospělé jsou poskytovány z veřejného sektoru a s pomocí nevládních organizací. Privátní sektor se spíše účastní na pokračujícím profesním vzdělávání, školeních a vyučování na pracovišti než na jiných formách.

3.1 Mezinárodní typologie pro pochopení vzdělávání dospělých

Protože jednotlivé země charakterizuje spíše širší tendencí, kterými směřují, než jednoznačný postoj ke vzdělávání dospělých - což se odvíjí i od toho, kudy se ubírá jejich sociální a ekonomický vývoj - je zapotřebí vytvořit mezinárodní typologii. Spolu s hospodářským rozvojem jednotlivých zemí se také rozšiřuje vzdělávání dospělých tak, aby mělo větší záběr, aby pokrylo více záměrů a programů. V tomto kumulativním procesu se neopouští od stávajících rámců vzdělávání dospělých, pouze jsou doplňovány novými. Obecně lze říci, že poskytování vzdělávání dospělým soukromým sektorem se v posledních deseti letech rozšířilo jak absolutně (podle reakcí zaměstnavatelů a potřeb podniků), tak relativně s ohledem na omezené veřejné prostředky. Privatizace či komercializace některých typů programů mají za následek dramatické změny v poskytování vzdělávání dospělých. Hnací silou těchto trendů je zažitá představa, že vzdělávání financované ze soukromých zdrojů pružněji reaguje na požadavky trhu, a že vzdělání financované ze státního rozpočtu nevychází vstříc aktuálním požadavkům zaměstnavatelů na kvalifikace. Zároveň roste podíl samotné společnosti na vzdělávání dospělých.

3.3 Závěr

Poskytování vzdělávání dospělých má ve většině zemí tyto charakteristiky:

- vzdělávání dospělých, které financuje stát, je omezeno na minimum a na nejnižších úrovních
- jakékoli další vzdělávání za hranice „minima“ krytého státem přebírá do svých rukou soukromý sektor, komerční poskytovatelé nebo nevládní organizace, jejichž poskytování vzdělávacích programů závisí na nabídce a poptávce

- takové vzdělávání se pak stává krátkodobou postradatelnou a nahodilou záležitostí, která stojí na dostupnosti zdrojů a
- oslabených a nelogických principech, které jsou nevedou k potřebnému zpracovanému a stabilnímu řízení ve vzdělávání dospělých

Spolu s tím, jak se poskytování vzdělávání dospělým stává pestřejším a decentralizovaným, vzrůstá potřeba jeho koordinace, aby se zajistilo jeho financování, dodržování metod i podpora veřejnosti.

Kapitola 4

Účast a spravedlnost ve vzdělávání dospělých

4.1 Celková nízká míra participace

Srovnávání míry participace dospělých na vzdělávání má jisté limity, protože data v národních zprávách zahrnují údaje jak teprve zapsaných do programů tak i již participujících studentů. Země s vyššími příjmy a pár vybraných rozvojových zemí poskytují důvěryhodná a srovnatelná data od poloviny devadesátých let. Celkově lze říci, že i když je znát určité zlepšení v míře, v jaké se dospělí vzdělávají od konference CONFINTEA V, pravda je taková, že stále zůstává v mnoha zemích nepříjemně nízká. Podíl dospělých, kteří nedokončili základní školu nebo její ekvivalent, jen dokazuje velkou (a nenaplněnou) poptávku po počátečním vzdělávání dospělých. Výzkumy v Evropě a severní Americe jsou schopny typu participace sledovat. První celoevropský výzkum ohledně vzdělávání dospělých provedený v letech 2005-2006 ve 29 zemích odhalil, že průměrná míra participace je 35,7 % a je široce rozmanitá. Ve Švédsku je například 73,4 %. Participace dospělých na vzdělávání je přímo úměrná ekonomickému vývoji země (měřeno HDP na hlavu). V průměru platí, že čím více země prosperuje, tím více lidí se účastní na svém dalším vzdělávání.

4.2 Nespravedlnost v účasti

Úrovně, v jakých se participují dospělí na vzdělávání, se různí ve všech zemích. Zásadní vliv mají socioekonomické, demografické a regionální faktory, které odhalují strukturální nedostatky v dostupnosti vzdělávání dospělých. Nespravedlivost se vyskytuje v celkové nízké účasti – svou roli hrají i pohlaví, věk, geografická poloha či socioekonomický status.

4.3 Mnohonásobné a strukturální příčiny špatné a nespravedlivé dostupnosti k učení a vzdělávání dospělých

Identifikujeme tři druhy překážek: institucionální, situační a dispoziční. Příklady opatření, kterými lze zvýšit účast a řešit nespravedlnost, jsou známy. Patří sem cílená politika, rozvíjení programů, které se zaměřují na specifické skupiny, a zakládání učebních komunit.

4.4 Závěr

Nápadným prvkem, který vyplynul z národních zpráv, je jistá neústupnost v tématu participace a rovnosti vzdělávání dospělých. V podstatě to lze shrnout tak, že ti, kteří mají nejnižší vzdělání, profitují pořád nejméně. Toto je „ostudný darebný“ problém, který by měla vzdělávací politika atakovat. Je evidentní, že generalizující všeobecné metody nevytvoří rovnováhu, přesto by závazek k obecnému přístupu ke vzdělání měl zůstat zachován. Značné zdroje se ovšem musí soustředit na ty, kteří mají nejmíň.

Kapitola 5

Kvalita ve vzdělávání dospělých

5.1 Relevance jako ukazatel kvality

Tato kapitola se zaměřuje na dvě dimenze kvality ve vzdělávání dospělých: relevanci a efektivitu. Nejdůležitější je relevance poskytování vzdělání posluchačům. Této relevance se lépe dosáhne, pokud bude strategie a programy vzdělávání dospělých plně zapojeny mezi ostatní vzdělávací sektory – od vzdělávání v raném dětství až po vyšší vzdělávání - a prolínalo se jak formálním, tak neformálním a informálním vzděláváním. Klíčovými úkoly vzdělávacích programů jsou vyvolávat a udržovat zájem o vzdělávání a výuku. Motivace dospělých ke vzdělávání závisí na poskytování takových programů, jejichž obsahy pro ně budou relevantní a vyjdou vstříc jejich potřebám a očekáváním nadějí. Vzdělávání dospělých je úzce spjato s dominantní kulturou. Dnes už ale každý ví, jak je důležité nabídkou programů oslovit i specifické kultury, aby se vycházelo vstříc ctížádost dospělých, a zároveň vytvářet strategii celoživotního učení. Příležitosti k učení – týká se zejména programů gramotnosti a základních schopností dospělých – jsou nejvhodnější, když probíhají v jazyce, který je člověku blízký a nemá problém se v něm vyjadřovat.

5.2 Efektivita jako ukazatel kvality

Efektivitu ve vzdělávání dospělých vyjadřuje schopnost studentů nacházet vlastní řešení na vzniklé situace v určitém čase, který je potřeba k dosažení cíle programu. Důležitou roli zde hraje infrastruktura. Když jsou budovy, učebny a učební pomůcky nepostačující, zastaralé nebo polorozpadlé, pak ti, co pracují na svém vzdělávání v takových podmínkách, budou mít pocit, že jejich snahy nemají valný smysl. Míry těch, kteří dokončili program, a míra dosažené úrovně nejsou optimálními ukazateli efektivity, existuje však stále značný prostor pro zlepšení konstrukce a realizace hodnotících a schvalovacích postupů a výsledků.

Do té doby poskytují širší formy uznávání výsledků vzdělávání národní kvalifikace, které mohou otevřít cesty k získávání dalších odborných způsobilostí.

5.3 Zajištění kvality

Zlepšování kvality ve vzdělávání dospělých znamená efektivní monitorování a zajištění garanty kvality. Tou je v nejlepším případě nezávislá neúřednická reprezentativní rada.

Zajišťování kvality není přímočarý proces, protože kvalita samotná je relativní. Programy vzdělávání dospělých se mohou buď porovnávat mezi sebou (normativní hodnocení), anebo s vnějšími cíli a standardy (hodnocení podle kritérií).

5.4 Vzdělávání dospělých a jeho personál, jako klíč k zaručení kvality

Podobně jako v jiných vzdělávacích sektorech i tady tvoří učitelé, školitelé, lektori základní předpoklad k zajištění kvality. Navzdory tomu se objevuje mnoho případů, kdy jsou vyučující nevhodně vyškoleni, mají minimální kvalifikaci, nejsou dostatečně ohodnoceni anebo pracují v nevyhovujících podmínkách. Padesát národních zpráv udává, že kvalitní vyučující ve vzdělávání dospělých je jejich priorita. V požadavcích na vyučující a podmínkách jejich zaměstnávání však existuje nejednotnost. Některé země vyžadují postgraduální studium a několik let praxe. V mnoha zemích ale postačí středoškolské vzdělání nebo i nižší.

5.5 Závěr

Kvalitní vzdělávání dospělých znamená, že vyučující pracují s tím, co jejich studenti už vědí, a snaží se to zhodnotit. Vztahy mezi učiteli a jejich studenty jsou zásadní. Učitelé a lektori potřebují pochopit kontext, v jakém jejich studenti žijí, a co pro ně je smyslem života. Student coby středobod, který vyučující plně zapojuje do utváření výuky a procesu učení, je znakem kvality dobrého učitele dospělých. Investoři, strategičtí tvůrci a vláda jsou většinou příliš zaměřeni na konkrétní požadavky a výsledky často vyjádřené ve formě akreditací a kvalifikací. Tyto dva pohledy spolu nutně nemusí být v konfliktu, ale nevyhnutelně se občas dostávají do napjaté situace.

Část řešení nalezneme v prosazování programů a aktivit, na jejichž vytváření se budou účastníci sami podílet, které budou přizpůsobeny místním podmínkám a které budou probíhat v transparentním a profesionálním prostředí tak, aby přinášely prokazatelné výsledky jak pro poskytovatele vzdělání, tak pro jeho účastníky. Investice do lidských zdrojů – tedy do kvantitativního a kvalitativního „zásobování“ vyučujícím personálem s odpovídajícími obchodními, pracovními a profesními podmínkami – je pravděpodobně nejdůležitější ukazatel kvality ve vzdělávání dospělých. A mělo by to být ústředním bodem kvality ve vzdělávací politice.

Kapitola 6

Vzdělávání dospělých a jeho financování

6.1 Současná situace financování ve vzdělávání dospělých: přehled dostupných dat

Protože existují rozdíly v chápání vzdělávání dospělých a také v tom, kolik veřejných a soukromých zainteresovaných stran se na něm účastní, je obtížné sehnat spolehlivá a srovnatelná data o jeho financování. Ze 154 národních zpráv jich pouze 57 (37 %) podává informace o svých rozpočtových prostředcích. Některé země uvádějí náklady na vzdělávání dospělých jako procentuální podíl z hrubého domácího produktu (HDP), jiné jako podíl

ze státního rozpočtu a ještě jsou takové, které uvádějí, jaký podíl jde na vzdělávání dospělých z celkového rozpočtu určeného na vzdělání v jejich zemi. K tomu všemu tato čísla zahrnují různé složky vzdělávání dospělých (programy základů gramotnosti, neformální vzdělávání, školení v zaměstnání, vzdělávání po ukončení povinné školní docházky apod.). Chatrné údaje v národních zprávách brání komplexnímu zhodnocení toho, které země vlastně dosáhly standardu dohodnutého na CONFITEA V, že vyhradí na vzdělávání 6 % HDP. U těch zemí, které tento závazek splnily, zase není možné na základě těchto různorodých dat zjistit, jestli jde z tohoto podílu „spravedlivý“ díl na vzdělávání dospělých. Jenom několik málo rozvinutých zemí se přiblížilo k dosažení doporučených plánů financování.

Pokud mají být splněny investiční záměry, musí se celosvětově nalézt 72 miliard USD. Nedostatek finančních prostředků existuje v zemích všech úrovní. I s výhradami vůči nashromážděným údajům se zhodnocení zdá být jasné: v převažující většině zemí jsou současné finanční zdroje zcela nepostačující k tomu, aby se z nich dalo podporovat spolehlivé vzdělávání dospělých. Necelá polovina národních zpráv (44 %) výslovně potvrzuje potřebu navýšit finanční prostředky na vzdělávání dospělých.

6.2 Nedostatečné investice do vzdělávání dospělých

Obecně existuje zjevná tendence podhodnocovat vzdělávání dospělých a nedostatečně do něj investovat. Výchozí (velmi omezené) údaje o vzdělávání dospělých, špatný systém informování o nákladech na něj a jeho přínosech snižují schopnost vytvářet kvalifikovaná rozhodnutí a vedou k nedostatečným investicím. Důvody, pro které nechtějí ani studenti ani zaměstnavatelé investovat do vzdělávání dospělých, souvisí s trhem.

Vlády jednotlivých zemí nechtějí investovat možná proto, že nejsou schopny plnohodnotně změřit přínos vzdělávání dospělých pro společnost. Je dokázáno, že celková návratnost investic do vzdělání je značná (nejméně tak velká jakou je návrat investic do fyzické infrastruktury) a že rozšiřující se účast na vzdělání zlepšuje celkový hospodářský rozvoj. Nicméně o povaze a rozsahu výhod, které vzdělávání dospělých přináší, se neustále živě debatuje. Tyto výtky jsou zvláště podnětné, vezmeme-li v úvahu, jak obtížně se finanční i nefinanční přínos vzdělávání dospělých měří. Dostupné informace, na kterých stojí rozhodování o přidělování, distribuci a využívání zdrojů ve školství, jsou nedostačující. Takový nedostatek informací znamená pro mnoho vlád to, že nejsou schopny stanovit priority, přidělit odpovídající zdroje a zdůvodnit si, proč by měly investovat právě do vzdělávání dospělých. A podobně je tomu i na druhé straně, kdy nedostatek konkrétních údajů zabraňuje firmám i jednotlivcům, aby porovnali náklady a prospěšnost, což pak může snižovat jejich motivaci a vést k nedostatečným investicím.

6.3 Přínos zainteresovaných stran : problémy a zkušenosti s určováním, kdo by měl platit

Kdo platí, závisí na tom, jestli hodnota, která má být vzděláním nabyta je osobní, sociální nebo ekonomická, a kdo z této přidané hodnoty prospěch. Bohužel takové obecné pravidlo

poskytuje jen chatrný teoretický základ pro sdílení nákladů na poskytování vzdělávání dospělých mezi partnery. Často totiž nelze určit, kdo bude z programu profitovat. I kdyby to šlo, bylo by obtížné rozhodnout, jaký je férový podíl pro každou ze zainteresovaných stran. Jakou finanční hodnotu by měl mít vzdělaný, schopný občan? Nebo jak bychom ohodnotili dosažení spravedlivého přístupu ke vzdělávání dospělých v zájmu sociální soudržnosti?

Národní zprávy poukazují na to, že finanční zdroje pro vzdělávání dospělých jsou četné a rozmanité. Ze 108 zemí, které poskytly informace o financování, jich jen 26 (24 %) uvedlo, že vzdělávání dospělých financuje jeden jediný zdroj. Přestože stát zůstává tím hlavním zdrojem, soukromý sektor, občanská společnost, mezinárodní dárcovské agentury a jednotlivci tvoří nezanedbatelnou část finančních zdrojů. Národní zprávy také popisují vztah mezi finančními zdroji a typy vzdělávacích programů.

6.4 Kupředu v mobilizaci zdrojů

Následující opatření byla vybrána a popsána jako způsoby, kterými lze mobilizovat finanční zdroje:

- poskytnout nezbytnou informační základnu
- zvyšovat hodnotu vzdělávání dospělých
- soustředit větší pozornost na dosahování spravedlnosti
- mobilizovat zdroje od partnerů: z privátního sektoru a občanské společnosti
- zvýšit úroveň mezinárodní podpory

6.5 Závěr

Abychom dosáhli v budoucnu pokroku, je potřeba zajistit lepší pochopení toho, co se teď děje skrze poskytování údajů, lepší a početnější studie nákladů-přínosů (jak v ekonomické, tak v sociální rovině), skrze lepší partnerství a jasnější vhled do toho, čím můžou partneři nejlépe přispět. Všechno toto pomůže zajistit lepší finanční prostředky pro efektivnější poskytování vzdělávání dospělým.
